

Trondheim 18. mai 2012

Kjære Fredrik!

Jeg er nå i den vanskelige og fine tiden mellom to bøker. Jeg trenger alltid litt tid i mellom bøkene, må lade opp før jeg går i gang med en ny. I mellomtiden arbeider jeg med en del annet, blant annet har jeg skrevet dramatik, og arbeider nå med teksten til en konsert som skal oppføres i sommer. Det er fint å skape noe sammen med andre. Å komponere en diktsamling krever så mye tid på egen hånd at jeg ofte har et behov for å "sosialisere meg" etterpå. Jeg går altså inn og ut av fasene. Når jeg åpner døren til skriverrommet og går ut i verden finnes det mange ting å være med på! Jeg liker å plassere tekst i nye sammenhenger (slik også hver bok trenger en ny ramme som gir diktene gjenklang). Jeg liker å ta med meg tekst ut i rommet, la den spille opp mot en skulptur, en vegg, la den komme til liv i en skuespillers kropp. Hva skjer hvis...? er det drivende spørsmålet. Teksten kommer til liv på en ny måte. Ordene skaper nye forbindelser, forbindes.

Jeg kjenner også at jeg står i en sammenheng når jeg arbeider med bøkene mine. Det er et større, seigere, fellesskap, det strekker seg over tid og lange strekninger. Jeg kobler meg på et nettverk der samtalen foregår langsomt. Jeg skriver en ting i dag, og om ti år vil noen lese teksten. Jeg leser et dikt i dag, skrevet for to måneder eller to hundre år siden, det får meg til å legge en nyanse inn i min eget dikt. Diktene snakker med andre dikt. I alle diktsamlingene mine har jeg vært opptatt av å finne en ny form, en ny henvendelse, finne en ramme for et innhold som kan få folde seg ut. Hvilke rom kan teksten få være i, hvordan fungerer det hvis jeg gjør sånn, eller sånn? Å skrive er å lære noe nytt om hvordan språket virker.

Akkurat nå er jeg i "samlefasen", jeg lar språket flyte fritt i notatbøkene, jeg samler på hendelser, ord. Senere blir jeg min egen leser, gjennom å redigere forstår jeg hva jeg skrev, - når jeg har glemt hva det var jeg skrev kan jeg gjøre noe ferdig. Rammen for bøkene blir til i denne perioden. Som da jeg skrev "De fire årstidene", da dukket det til stadighet opp blomster og hager i notatene. Og tekster som handlet om tvil og tillit. Da måtte jeg lytte til det.

Siden jeg er i en fase der jeg skal orientere meg på nytt, leser jeg mye. I det siste har jeg lest om igjen en del bøker som tidligere var viktige for meg, for eksempel Sonnevi, Vesaas, Christensen. På slutten av 90-tallet og noen år framover leste jeg mye svensk litteratur: jeg oppdaget den svenske naturlyrikken (som har en helt annen tradisjon enn den

norske), jeg oppdaget OEI, de gamle klassikerne og de unge forfatterne. Jeg har hatt noen år der den svenske litteraturen har vært litt fjern for meg, men plutselig har jeg et behov for å lese det som formet meg den tiden da jeg debuterte som forfatter.

Første gang jeg leste noen av dine tekster var i antologien "Elva poeter", en pocketbok gitt ut på slutten av 90-tallet. Der var det et utdrag fra "En annorlunda praktik" (korriger meg hvis jeg tar feil, jeg har visst ikke boken lenger!) og det var et møte med dikt som - ja - lanserte en annen praksis - jeg tror at de gjorde inntrykk fordi de insisterte på at skrivesituasjonen skulle være synlig i teksten, og det var forfriskende! Den norske 90-talls virkelighetsnære men akk så metaforrike poesien hadde til da vært en sterk påvirkning. Det var befriende å lese en tekst som pekte i en annen retning, som ville noe annet, som kunne være både knuskende tørr og saftig på en gang, som vekslet mellom flere nivåer av tekst i samme teksten. OG som ikke var forelsket i sine egne bilder eller i diktets eget jeg, men snarere prøvde å skape en usikkerhet rundt diktsubjektet.

Siden har jeg lest dine bøker etter hvert som de kom ut. Nå har jeg lest gjennom alle på nytt, i et strekk! Det som slår meg, er hvor rikt det er, hvor mange tråder som legger seg over og under hverandre, både innbyrdes og i mellom bøkene. Linjene går også utover, til andre forfattere, andre bøker. Sitater, bearbeiding av andres tekster, musikkreferanser, det er et stort, stort lerret som spennes opp! Det er et pågående, flerstemt, åpent prosjekt. Diktene befinner seg ikke bare på ett sted, i en tid, på ett plan, men griper rundt seg, både i tanke og holdning, griper inn i hverandre over tid, utdyper hverandre. Forbindelsene brytes og forvrenges, knytter an til noe nytt, kommer tilbake til utgangspunktet, gjentas og fortsetter.

Det finnes mange eksempler på at du gjentar tekst fra en bok til en annen, i "Det blir inte rättvist bara för att båda blundar" står det et utvalg dikt fra diktsuiten "Sites", som du senere trykker i sin helhet i "Nio, nine, neun, neuf". Diktene er datert, og de har endret seg fra den ene boken til den andre. Det gir et innblikk i hvordan notater kan være utgangspunkt for å lage flere ulike versjoner av en tekst, du tar leseren med inn i skriverommet. Fra "Nio, nine, neun, neuf":

En massa skräp på marken
Vi befinner oss alla på samma sida av muren
Trots att jag du han hon inte kunde sova blev det inte mörkt
överallt i rummet Överallt
i texten

Vi hör till de strukturellt starka
Och havet slår gång på gång in över klipporna
Som citat Som pengar
är en människa aldrig ensam
En text kilas in i en annan text
och förändras

Göteborg 18/6 2005

I "Det blir inte rättvist..." finnes ikke "du han hon" eller "Som pengar" i teksten, det er de små, viktige detaljene som er skrevet til. Slik kan man forske i dine bøker, undre seg over hva som endrer seg over tid. Det finnes en grunnleggende tvil og en usikkerhet som handler i dine tekster, det handler om de etiske følgene av å tenke og skrive. Hånden som skriver kan også skade. Du lar dagsaktuelle hendelser lekke inn i teksten. Det angir også skrivesituasjonen, slik dateringen av tekstene, gatene i Göteborg og en sandete Hallandskyst ofte er det som omgir, inngår i teksten.

I den fasen jeg er i nå, leser jeg stadig vekk mine egne bøker, for se om det er noe jeg kan ta tak i videre, om det er et motiv eller en tematikk som kanskje kan videreføres. Det er en måte å orientere seg på nytt: å lete bakover i tid. Jeg tenker at det kanskje også er noe du gjør? Noen forfattere sier de aldri leser sine tidligere utgivelser, men jeg tenker at dine bøker har så mye med hverandre å gjøre, de er adskilt, men samtidig en del av en utforskning som pågår.

Jeg kan tenke at det finnes en sterk melankoli i diktene dine, en sorg over alt som skal forsvinne, forvitre, forgå. Menneskekroppen og språket inkludert. Det finnes en trussel som kommer både innenfra og utenfra, kroppen løser seg opp, blander seg med omgivelsene. Blod, spy, piss, sykdom, eller en ytre terror eller vold. Det er alltid noe som går i stykker. Slik diktene også går i stykker, sprenger seg selv innenfra, mange stemmer konkurrerer om plassen. I et intervju jeg gjorde med Bengt Emil Johnson (Ratatosk#1-2 2006) sa han følgende: "Er det ikke sånn at man hele tiden er i et vekselspill? Ja for hva er jeg-et? Det er en kontinuitet, det er minnet, men så er det også alt det som foregår utenfor. For eksempel naturen, som er noe helt annet, og som man allikevel er delaktig i." Naturmotivene er noe å holde fast i, i dette omskiftelige livet. Er det derfor de er så sterkt tilstede i din poesi?

Han sier videre: "poesi har alltid en forankring i landskap. Det handler om å lage et landskap i poesien, og å ikke gjøre naturen til en kulisse for det menneskelige. Diktene utforsker grensen mellom språket og omgivelsene". Er du enig i et slikt utsagn? Jeg opplever at jeg(ene) i dine bøker er i stadig

forhandling med omgivelsene og med seg selv. Hvilke landskap er det du ønsker å skape i din poesi? Er det noe du vet på forhånd, eller vokser det fram etter hvert?

Jeg leser ofte eldre bøker om naturvitenskap, av typen "Dyr og mennesker" eller "Norges geologi". Det er merkelig, jeg blir ofte helt rolig av å lese det skråsikre språket med påstander som ikke lenger er gyldige. Det minner meg om at sannheter må revideres, alltid. Selv det som gir seg ut for å være objektivt sant. Det er både urovekkende og en trøst i at det vi tror vi kan holde fast ikke kan holdes fast. Det er aldri noen ting som er i ro. Livet lever videre.

Tenk på alle ordene som gjenspeiler vårt forhold til landskap, vi overfører vårt menneskelige blikk til det, vi står på en sandrygg, elva strekker ut en arm... Språket er i mellom, det er i mellom oss, i mellom oss og tingene, det er et klangapparat, et strategisk spill, et språkspill som avslører og tilslører. Det er umulig å kontrollere, det glipper, det strekker ikke til, det fengsler, låser blikket i vante forestillinger. Eller det åpnes gjennom å nærme seg musikk. Mine skriveprosesser begynner ofte med at jeg leser en setning eller et ord som fester seg. Det begynner kanskje med de setningene der det klanglig vakre smelter sammen i et bilde. Som en Ann Jäderlundsk "kalender röd levande av is", eller som (akkurat nå i det siste!) den siste setningen i den norske oversettelsen av "Med kaldt blod" (Capote) "Han gikk mot trærne, gikk under grenene - bak ham var den store himmelen, og hvisking av vinden i vaiende hvete". Oooh så vakkert!

Forbindelsene i dine dikt skapes også ofte på en klanglig måte. Rytmen driver diktene (noe som også blir tydelig når du framfører diktene!). Jeg opplever faktisk at det klanglige nivået får større og større betydning i bøkene dine. Kjenner du deg igjen i dette? Jeg får grøsninger av en linje som dette:

"Solsömn Sandhand Nedspänd" (fra

Apropos nydelige setninger: Jeg leste nettopp om igjen Bølgene av Virginia Woolf, der det lyriske språket stadig eksploderer i nye bilder...jeg ser for meg språket som i et havnebasseng der vannet har samlet kvist og taustumper, løv og fjær, og alt dette ligger på en bølge som kaster og kaster seg fram...slik er språket i boka, driver romanen framover, så mettet av ting og små hendelser at man ikke vil lese videre, men meditere i øyeblikket, likevel henge med på rytmen, det blir umulig, skal man la seg drive videre eller bli. Denne motstanden skaper en lesning som går fram og tilbake, gjennom de ulike stemmene. Tidens gang, døgnet og årene som går strukturerer fortellingen. Lørdag, mandag, onsdag. Kanskje ikke helt

tilfeldig at jeg begynte å lese denne boken parallelt med dine bøker. Det sterkt flerstemte draget, og måten å strukturere stoffet på, gjennom å innføre tid, skrive navnet på ukedager, røde dager, datere tekster!

På tampen av brevet må jeg forresten innrømme en ting. Jeg har en gang stjålet en setning fra deg. (La du noen gang merke til det?) I debutboken min "Delta" står følgende linje:

"Stråene vokser rett opp av jorda, de står der bare, beveger seg i vinden, beveger seg i regnet."

Den har jeg delvis tatt fra din "En annorlunda praktik":

"Träden står bara kvar dom rör sig i vinden och dom rör sig i regnet."

Du oppgir alltid hvem du siterer i bøkene dine, det gjør jeg også. Men i dette tilfellet ble det ikke gjort, og linjen er kanskje mer "inspirert av" enn direkte stjålet. Så kanskje dette eksemplet viser hvordan man hele tiden lar seg påvirke, smitte når man skriver... Men da er det i hvert fall sagt!

Ja, Fredrik. Håper det var noe her du kan gå videre med - og at du vet hvem du videre vil skrive til.

Alt godt i verden
fra Marte